

De andere kijk van John Beijersbergen consulent op Schouwen

HENK WIJKHUISEN

Op 1 augustus had ik een afspraak met onze consulent op Schouwen, John Beijersbergen. In het tempo van een slak reed ik in een kilometers lange file van badgasten richting Renesse. Met ruim dertig graden zou een strandbezoek de enige juiste drijfveer moeten zijn om in dit lint van voertuigen mee te sukelen. De thermometer veroordeelde mij dit interview te houden in de koelte van een restaurant en slechts een kort bezoek te brengen aan de verzengende hitte in de Zeepeduinen.

Ondanks de tropische hitte, de file en de enorme afstand die overbrugd moest worden, bleek een interview met John Beijersbergen de nodige geestelijke verfrissing te geven op deze zweterige dag. Hij is een vent met visie en blijkt een aangename causeur die niet schuwt om de vaderlandse natuurbescherming een kritische spiegel voor te houden. Bovendien blijkt hij letterlijk en figuurlijk zijn wilde haren nog niet kwijt te zijn geraakt, ofschoon hij volgend jaar Abraham ziet. Hij beschouwt zichzelf als lid van de Gideonsbende, maar dan in het land der blinden. John is als ecooloog verbonden aan de provincie Zeeland en vooral bekend geworden als pionier van natuurontwikkelingsprojecten langs de Nederlandse kust: iemand die weet wat de theorie zegt, maar vooral met zijn beide benen in de praktijk is blijven staan.

Vorming door destructie

Vanuit Den Haag ging hij als puber per fiets en later per brommer naar De Beer. Hij zag dit duingebied verdwijnen onder het zand en de eerste industrieën verrijzen op de Maasvlakte. John: "Dit was heel vormend voor iemand van zestien jaar, omdat ik alleen maar destructie heb

In de Zeepeduinen op Schouwen heeft de wind spontaan de weg naar het grondwater gevonden (foto: Marc Janssen).

John Beijersbergen, natuurontwikkelaar tegen de conventies in (foto: Wim Riemens).

gezien. Maar gelukkig zijn we nu over het diepste punt heen. Er is veel verbeterd ten opzichte van vijftig jaar geleden. Toen was er nog geen ethiek, maar alleen industrie. Alles viel altijd negatief uit voor natuur. Men had volkomen schijt aan jouw argumenten. Tegenwoordig word je serieus genomen, maar vroeger begreep men totaal niet dat je voor iets opkwam dat jouw portemonnaie niet raakte. Dat gold ook voor rechters, die concludeerden dat je geen belang had bij de zaak".

Als we verder praten over de hedendaagse natuurbescherming, blijkt de vonk van activisme nog bijzonder vitaal. John: "Ik merk dat ik feller ben dan de jeugd. Als een boer hier willens en wetens vijftig klutennesten gaat vermorzelen met zijn trekker, dan stop ik suiker in de tank. Ik wil hem daarna nog wel betalen, maar rijden zal hij niet! Binnen de huidige natuurbescherming zitten helaas te weinig mensen met elân. Dat zal wellicht door de tijdgeest komen. In de jaren zestig en zeventig hadden we allerlei ellende meegemaakt, maar de huidige natuurbeschermers hebben nauwelijks idee hoe die oude natuur, zoals De Beer, eruit heeft gezien. Maar ik zie het ook wel in het juiste perspectief, omdat er nu een overlegmaatschappij nodig is. Wat doen tenslotte de jongens van Duinbehoud? Juist ja, overleggen, anders krijgen jullie geen opdrachten meer. Maar de tegenstanders zijn ook minder fel en betrekken natuur en milieu bij hun afweging. Je mag daarom nu ook minder fel zijn".

De kunst bij Neeltje Jans was iedereen er met zijn handen af te laten blijven (foto: Marc Janssen).

Natuurontwikkeling tegen de conventies in

John was betrokken bij verschillende natuurontwikkelingsprojecten langs de Nederlandse kust. Voor een pionier op dit gebied is natuurontwikkeling dan ook vooral een gevecht tegen de gevestigde instituties. John: "De kunst bij Neeltje Jans was om iedereen er met zijn handen van af te laten blijven. Het moest stuiven en de slufteer moesten ze laten liggen. Dat gebeurde dan wel, maar wel met opborrelend maagzuur. Je werd overigens ook in de rug aangevallen door natuurbeschermingsclubs. Ook al had ik tien keer voorgedaan hoe en hoeveel helm je moest inplanten om het gecontroleerd te laten stuiven, toch werd alles weer stereotiep volgezet. Die gewoonten zitten zo diep en die komen er nu eenmaal uit. Men is erfelijk belast bij die natuurclubs. Je zit met een breed volkje van uiterst traditionele natuurbeschermers. De wortels van die clubs stammen uit de tijd van eerst vogeltjes schieten en dan opzetten en verder wat bos aanplanten. Hetzelfde zie je overigens bij mariene biologen. Die lui hebben vooral grote buiken, want eerst kijken ze vol bewondering naar een sepia, om er vervolgens het recept bij te leveren voor de kookpot. Kortom, het is een hoop potverteren binnen de natuurbescherming. Al die oogsters binnen die conservatieve clubs hebben geen kennis en willen op de ouderwetse manier doorgaan. Kennis is alleen maar lastig. Vervelend is bovendien dat niet beslist wordt op basis van kennis, maar op basis van hiërarchie. Er wordt ook enorm veel geouwehoerd in plaats van op basis van kennis iets uit te voeren. Bij de discussie over natuurontwikkeling, die overigens nog nooit echt gevoerd is, val ik bij hen buiten beeld. Ik ben al de hoek om met mijn betoog en dat kunnen ze niet meer volgen. Men is gewoon niet praktisch genoeg en weet niet hoe natuurlijke processen werken. Dat is jammer, want wie dicht bij de praktijk staat, wordt nooit dogmatisch".

Jacht, oogsters en natuurbeschermers

Stichting Duinbehoud heeft nogal wat bezwaren tegen de jacht op Schouwen. John: Tja, wat moet je nu met de jacht? Men actualiseert maar niet in die kringen en blijft jacht als hobby zien. Jagers en vissers denken puur consumptief en zijn daardoor vrij eenzijdig gericht. Zij hebben een duidelijk beeld van wat mooi is, waarin ze overigens niet verschillen van de meeste traditionele natuurbeschermers. Oog voor planten, vegetatie en landschap hebben ze niet. Men zit steeds op het grensvlak van wat schadelijk is en wat niet en komt dan terecht op de individuele bescherming. Men overziet het geheel, de essentie niet meer. Die conservatieve wortels zie je overigens net zo sterk bij natuurbeschermers als bij jagers. Kijk alleen al naar de conservatieve opstelling van sommige consulenten van Duinbehoud hier in Zeeland. Maar ook in de beroepsmatige sfeer binnen de natuurbescherming zie je veel oogsters. Daarin verschilt deze sector echt niet van de jacht. Ik vind het heerlijk dat ik niet zoals Westhoff altijd maar vijf meter per uur op mijn knieën hoeft te schuifelen. En ik heb er ook al geen last van dat ik Dutch Birding moet voeden met waarnemingen".

Kennemerstrand

Ik vraag naar de reden waarom het natuurontwikkelingsproject op het Kennemerstrand bij IJmuiden zo jammerlijk is mislukt, een project waar John bij betrokken was. John: "Ik werd door landschapsarchitect Gerard Jol uitgenodigd om op het strand bij IJmuiden aanzetten te geven voor een verdergaande landschappelijke ontwikkeling zoals die op een aangroestrand mogen worden verwacht. Ik schrok me overigens rot als Zeeuw, al die aantastingen daar! Ik zag in de toekomst een brak strandmeer voor me, leuk voor pleviertjes en dergelijke. Van buiten naar binnen een gradiënt van zand (hoog) naar kleiig (laag) en van zuid naar noord een zoet-zout gradiënt. Bij de uitvoering had ik de grootste moeite om de duintjes open te houden. Beherder Natuurmonumenten wilde een gesloten zeereep, iets wat voor mij echt niet kon. Gelukkig werd het een open zeereep. Maar wat wel goed fout ging, was de aanleg van die zeereep. De duintjes met biestarwegras die in depot waren gezet om de zeereep te maken, moesten in het voorjaar worden neergelegd. Maar dit gebeurde in het najaar. En we hebben natuurlijk pech gehad dat er de winter na aanleg meteen twee zware stormen zijn geweest en de duintjes zijn weggespoeld. De handicaps bij dit project waren te groot. Bovendien had Natuurmonumenten een pad langs de duinvoet moeten aanleggen. Nu liep iedereen dwars door het natuurontwikkelingsgebied heen. Helaas liet men al na één jaar het kopje hangen. Ik zag de inrichting van Het Kennemerstrand overigens meer zitten dan bijvoorbeeld Neeltje Jans en sta er dan ook nog steeds achter".